

ธรรมะต่างแดน พระมหาสังข์ทอง ธมฺมจาโร

ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเน้นการให้เกิดปัญญาทั้งภาคการศึกษาและปฏิบัติ การให้ผลของธรรมะนั้นไม่ขึ้นอยู่กับช่วงเวลา ไม่ขึ้นกับชนชั้นหรือชนชาติของบุคคล ในทางกลับกันธรรมะจะให้ผลกับทุกคนอย่างเสมอภาคกัน เป็นโลกแห่งเสรีที่ตั้งอยู่บนการรับผิดชอบต่อการกระทำของตัวเอง

ประเทศอังกฤษก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับเอาธรรมะของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติ ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ ๑๙ ช่วงนั้นได้มีการก่อตั้งพุทธสมาคมเพื่อเป็นการเผยแผ่ธรรมะและปฏิบัติกรรมฐาน ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๐๙ ได้มีการก่อตั้งวัดไทยเถรวาทแห่งแรกในประเทศอังกฤษ โดยได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันว่า “วัดพุทธปทีป” พระสงฆ์ไทยในฐานะพระธรรมทูตได้ปฏิบัติศาสนกิจอย่างล้มลุกคลุกคลานในช่วงแรก แต่ต่อมาจึงได้เริ่มเข้ารูปเข้ารอยจนเป็นที่รู้จักของคนทั้งหลาย ส่งผลให้มีผู้สนใจศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและปฏิบัติธรรมมากขึ้นเป็นลำดับ เมื่อศาสนกิจดำเนินไปด้วยดีแล้ว เป็นเหตุให้สถานที่ไม่เพียงพอต่อการรองรับนักศึกษาและนักปฏิบัติ และทำให้วัดต้องย้ายสถานที่ใหม่ ไปที่บ้านเลขที่ ๑๔ ถนนคาร์โลน หมู่บ้านวิมเบิดัน เขตเมอร์ตัน ลอนดอน ที่มีสถานที่กว้างขวางกว่าเดิม ศาสนสถานแห่งนี้ได้ให้ที่พักพิงกับบุคคลทั้งที่มีทุกข์และมีสุข บางคนมีใบหน้าเปื้อนคราบน้ำตา บางคนก็มีหน้าอาบรอยยิ้ม บางคนมีฐานะระดับองค์กษัตริย์ บางคนเป็นเพียงคนจนจน แต่ทางวัดก็ยินดีต้อนรับคนเหล่านั้นทุกคน ในด้านการทำทุกข์ออกจากตัวแล้ว วัดอาจไม่ใช่สิ่งการันตีว่าทุกข์ของทุกคนจะต้องกำจัดออกไปจากชีวิตทันทีที่ก้าวเข้ามา เพราะบางคนพกความทุกข์เข้ามาหวังพึ่งพาธรรมะจากวัด แต่ยังคงพกเอาความทุกข์นั้นกลับออกไปเหมือนเดิม ส่วนหนึ่งเพราะเขาไม่พร้อมจะนำทุกข์ออกจากชีวิต แต่ต้องการให้คนอื่นรับฟังความทุกข์ของเขาเท่านั้น แต่ยังคงต้องการให้ความทุกข์นั้นอยู่กับตัวเองต่อไป

หลักธรรมในการแก้ไขปัญหามีหลายประการ แต่ทุกหลักธรรมจะไม่เกินหลักอริสัจ ๔ กล่าวคือ ๑ กำหนดรู้ตัวปัญหา และศึกษาปัญหาให้เข้าใจชัดเจนตามสภาพที่เป็นจริง ๒ กำจัดตัดปัญหาที่ต้นตอ ๓ ใช้วิธีที่มีประสิทธิภาพเพื่อตัดปัญหาให้สิ้นไป ๔ ดำเนินการแก้ปัญหาตามขั้นตอนจนกว่าจะบรรลุผลสำเร็จ ปัญหาทุกอย่างจะได้รับการแก้ไขต่อเมื่อเรามาถูกทางแล้วเท่านั้น จุดเริ่มของเรื่องราวทั้งหมดต้องเริ่มจากผู้ที่มิมีปัญหา คนอื่นเป็นได้ดีที่สุดก็เพียงแนะนำ ด้วยว่าผู้มีความทุกข์จะรู้ดีกว่าคนอื่นว่าปัญหาเกิดตรงไหน ชับซ้อนเพียงใด มีอะไรเป็นปัจจัยสนับสนุน เมื่อรู้ชัดเจนแล้ว ก็นำวิธีแก้ไขเข้าไปปรับแก้ การศึกษาและปรับตัวเป็นสิ่งที่สำคัญในการแก้ปัญหา คือ ต้องรู้เขา รู้เรา เมื่อเข้าใจดังนี้แล้ว ควรเริ่มหัดสังเกตการใช้ชีวิตของตัวเองอย่างใกล้ชิด อย่าประมาทหรือให้ปัญหามันเกาะกุมใจเรา จนไม่สามารถดำเนินชีวิตไปได้ ต้นตอของปัญหาอยู่ใกล้ตัวเรามากจนบางทีเรามองข้ามมันไป ไปโทษสิ่งโน้นไปโทษสิ่งนี้ หาวิธีแก้ไขเสียไกล ข้ามน้ำ ข้ามทะเล เข้าวัดโน้น ออกวัดนี้ ก็ยังหาไม่เจอ พระพุทธองค์ตรัสว่า ปัญหาเกิดจากภายใน เราต้องหาวิธีแก้ภายใน อย่ามัวไปหลงเชื่อการโฆษณาชวนเชื่อที่ว่า “วัดนี้ตัดกรรมได้ วัดนั้นแก้กรรมได้”

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ในโลกนี้ไม่มี ผู้วิเศษที่ไหนหรอก จะมีความสามารถมาแก้กรรมในชีวิตให้เราได้ มีแต่ตัวเราเอง ที่เป็นผู้สร้างมันขึ้นมาและตัวเราต้องแก้ไขเอง ถ้าเราฉลาด มีปัญญา ทิศทางของชีวิตก็ดี ถึงจะมีปัญหาบ้างก็เป็นเรื่องปรกติเพราะชีวิตมีทุกข์เป็นปรกติอยู่แล้ว เราต้องฉลาดหาวิธีขจัดทุกข์ให้กับตัวเอง คนส่วนมากนิยมโทษกรรม ไม่มีใครคิดเลยว่า ใครเป็นผู้สร้างกรรม พระพุทธเจ้าตรัสว่า “มนุษย์เองเป็นผู้สร้างกรรม” เมื่อสร้างขึ้นมาแล้วก็พยายามให้คนอื่นมาแก้ไขให้ ซึ่งเป็นความเห็นผิดอย่างใหญ่หลวง เราสร้างขึ้น เราก็ต้องแก้ไข หรือไม่อย่างนั้นก็อย่าสร้างขึ้นมา จะได้ไม่ต้องแก้ แต่การไม่สร้างนั้น เป็นเรื่องยาก เพราะทุกวันเราต้องทำกรรม จากการคิด (มโนกรรม) การพูด (วจีกรรม) การกระทำทางร่างกาย (กายกรรม) สิ่งที่เราทำได้และควรทำเป็นอย่างยิ่งคือ การระงับกรรมหรือการกระทำ ดังจะมีคำเตือนที่ผู้ใหญ่ให้กับเด็ก ๆ อยู่เสมอ คำนั้นคือ “คิดก่อนทำ” เพราะว่า ทุกสิ่งที่เราทำหรือพูด จะย้อนกลับมาหาตัวของเราไม่วันใดก็วันหนึ่ง ดังจะมีเรื่องเล่าตัวอย่าง อยู่เรื่องหนึ่ง ชื่อเรื่องว่า “คำสอนจากธรรมชาติ” มีพ่อกับลูกคนหนึ่งเดินทางไปเที่ยวเขาด้วยกัน บังเอิญลูกชายหกล้ม ด้วยความเจ็บ เด็กจึงร้องออกมาเสียงดังว่า “โอย” ทันใดนั้นก็เสียงสะท้อนมาจากภูเขาว่า “โอย ๆ ๆ ๆ ๆ” เด็กเกิดความแปลกใจจึงถามออกไป ด้วยเสียงอันดังว่า “ใคร” มีคำตอบสะท้อนกลับมาเหมือนเดิมว่า “ใคร ๆ ๆ ๆ ๆ” เด็กยิ่งเกิดความสงสัยมากขึ้นและรู้สึกไม่พอใจที่มีใครมาเลียนเสียงตัวเอง เด็กจึงร้องออกไปด้วยความไม่พอใจว่า “คนชั่วฉลาด” ยังมีเสียงสะท้อนกลับมาเหมือนเดิมว่า “คนชั่วฉลาด ๆ ๆ ๆ” เด็กยิ่งเพิ่มความสงสัยมากขึ้น จึงหันกลับมาถามผู้เป็นพ่อว่า “พ่อๆ เกิดอะไรขึ้น” พ่อตอบลูกชายว่า “ลูก สิ่งนี้เขาเรียกว่า เอคโค (เสียงสะท้อน) มันเป็นกฎธรรมชาติ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เราทำ เราพูดมันจะสะท้อนกลับมาหาตัวเรา ทำดี สิ่งที่ดีก็จะสะท้อนกลับมาดี (ผลดี) พูดดี เราก็จะมีแต่คนรัก พูดไม่ดี ก็จะมีแต่คนเกลียด เหมือนกับเสียงที่สะท้อนกลับมาหาลูกนั่นแหละ” ลูกชายมองหน้าพ่อ ยืนยันว่าเขาเข้าใจทุกอย่างที่พ่ออธิบาย

เรื่องเล่านี้สอนให้เราเห็นว่า กรรม เป็นกฎธรรมชาติที่วันใดวันหนึ่ง ผลของการกระทำจะสะท้อนกลับมาหาตัว เหมือนกับเสียงสะท้อนในเรื่องเล่า ชีวิตมนุษย์จริงๆ แล้วก็เป็นอย่างนั้น ดังจะมีคำกล่าวที่ว่า ชีวิตจะทุกข์หรือสุข ก็เป็นผลสะท้อนมาจากการกระทำ (กรรม) ของเรานั้นเอง ถ้าเราต้องการรอยยิ้ม เราก็ต้องยิ้มก่อน แล้วเราจะได้รับรอยยิ้มกลับมา ทำนองเดียวกัน ถ้าเราอยากได้รับความรัก เราก็ต้องรู้จักรักและให้ความรักก่อน แล้วเราจะได้รับความรักตอบแทน ถึงไม่ได้ความรัก อย่างน้อยก็ไม่ได้ความเกลียดชัง จะเห็นได้ว่า ทุกสิ่งเราได้มา ไม่ใช่ความบังเอิญ แต่มันเป็นผลสะท้อนของกรรมที่เราทำลงไป อาจจะทำไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการ หรือความพลั้งเผลอ หรือด้วยความตั้งใจ เราไม่สามารถบิดพลิ้ว หรือปฏิเสธกรรมได้ และไม่มีใครมาช่วยลบล้างกรรมให้เราได้ ที่มีก็เพียงคำโฆษณาชวนเชื่อเท่านั้น เราเท่านั้นที่สามารถป้องกันได้ ด้วยการระมัดระวังการกระทำของเรา ดังจะมีประโยคหนึ่งที่พระพุทธเจ้าสอนให้มนุษย์ใช้เตือนตัวเอง คือ “เรามีกรรมเป็นของตน เรามีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมใดก็ตามที่เราทำไป เราไม่สามารถหลุดพ้นจากกรรมนั้นไปได้” “ทำกรรมใด กรรมนั้นต้องตอบสนอง” คุณเชื่อหรือไม่ว่า มันไม่ใช่เรื่องบังเอิญ

ธรรมะเป็นหนึ่งเดียว

โดย พระมหาสังข์ทอง ธมฺมจาโร

ว่ากันว่าธรรมะมีมากและหลากหลายการปฏิบัติ โดยเนื้อแท้ของธรรมะเป็นเพียงหนึ่งเดียว คือทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ อย่างอื่นไม่ใช่เนื้อแท้ของธรรมะ การศึกษาเล่าเรียนธรรมะก็ไม่ใช่เนื้อแท้ของธรรมะ แต่เพียงเพื่อให้เข้าใจได้ดีขึ้น เมื่อจะเข้าถึงเนื้อแท้ของธรรมะจะเริ่มจากความเข้าใจก่อนสิ่งอื่นใดทั้งหมด มรรคมงคลแปดที่ถือว่าเป็นทางที่ถูกต้องที่สุดก็เริ่มจากความเข้าใจที่ถูกต้อง

ธรรมะไม่ใช่เรื่องยากหรือง่ายเกินไป เพราะล้วนแต่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนที่ซ่อนอยู่ในตัวตนของเราเองทั้งสิ้น แต่ตัวตนของเราที่แหละที่ทำให้ทำความเข้าใจได้ยากที่สุด หากทำความเข้าใจไม่ได้พอจะนำไปสู่การตีความเข้าใจข้างตัวเองหรือตีความผิดไปจากความเป็นจริงได้ เรื่องเดียวกัน หากทำความเข้าใจถูกแล้วย่อมก่อให้เกิดสันติธรรมได้ ดังนิทานเซนเรื่องหนึ่งว่า

อาจารย์เซนท่านหนึ่งอยู่กับลูกศิษย์ที่มีตาข้างเดียว เป็นคนใจเย็นและอดทน แต่ลูกศิษย์เป็นคนอารมณ์ร้อน ชื่อโกธ อาจารย์พยายามสอนเขาให้เข้าใจธรรมะโดยเฉพาะขันติธรรม วันหนึ่งมีพระอาคันตุกะรูปหนึ่งเดินทางมาที่วัดและขอพักค้างคืน อาจารย์ก็ให้ลูกศิษย์ไปจัดห้องต้อนรับพระอาคันตุกะ ขณะที่ลูกศิษย์กำลังจัดห้องอยู่นั้น พระอาคันตุกะคิดอยากจะทดลองความรู้ธรรมะของลูกศิษย์ ก่อนที่จะทดลองธรรมะของอาจารย์ในวันรุ่งขึ้น

ท่านยกนิ้วหนึ่งขึ้น

ลูกศิษย์ยกสองนิ้วขึ้น

ท่านก็ยกขึ้นอีกสามนิ้ว

ลูกศิษย์กำกำปั้น แล้วชกหน้าพระอาคันตุกะ แล้วก็เดินออกจากห้องไปอย่างฉุนเฉียว

อาจารย์เห็นลูกศิษย์เดินมาอย่างเร่งรีบจึงถามไถ่เอาความ ลูกศิษย์ตอบด้วยความโมโหสุดขีดว่าพระอาคันตุกะเห็นตนตาข้างเดียวแล้วตอกย้ำปมด้อยหนักลงไปอีก อาจารย์ถามว่าพระอาคันตุกะเขาทำอะไร ลูกศิษย์บอกว่าพระรูปนั้นยกนิ้วหนึ่งขึ้นด่าว่าผมเป็นไอ้ตาเดียว ผมอดทนเพราะเพิ่งรู้จักกันจึงขูสองนิ้วบอกท่านไปว่ามีสองตาหนะดีแล้ว แค่นั้นยังไม่พอ ยังขูสามนิ้วย้ำอีกว่าเราวมกันแล้วมีตาสามดวง มาถึงตรงนี้ความอดทนของผมก็หมดลงจึงชกหน้าท่านไปหนึ่งทีก่อนจะมานี้แหละครับ

อาจารย์ฟังแล้วอุทานด้วยความตกใจพร้อมกับรีบรีไปหาพระอาคันตุกะด้วยความเป็นห่วง พอไปถึงพระอาคันตุกะกลับชมว่าลูกศิษย์ท่านเก่งธรรมะมาก ท่านอธิบายว่า “ผมยกนิ้วหนึ่งหนึ่งซึ่งหมายถึง ธรรมะเป็นหนึ่งเดียว ลูกศิษย์ท่านตอบกลับมาว่า หนึ่งเดียวนั้นประกอบด้วยสองสิ่งคือธรรมกับวินัย ผมจึงยกนิ้วขึ้นสามนิ้ว หมายถึง ธรรมะนั้นหากสรุปแล้วจะมีสามอย่างคือศีล สมาธิ และปัญญา ลูกศิษย์ท่านยืนกรานด้วยการกำกำปั้นว่า ธรรมะมีหนึ่งเดียว พร้อมด้วยชกหน้าผมเพื่อยืนยันว่า ต้องตั้งใจปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้น”

อาจารย์ได้ฟังดังนั้นก็เลยไม่พูดอะไร ได้แต่ยิ้มอย่างโล่งใจว่า “เออ ธรรมะนี่ดีจริงๆ ทำให้คนมองโลกในแง่ดี มีแต่ความเมตตา พระอาคันตุกะรูปเป็นผู้มีธรรมะอยู่ในใจจริงๆ”

สรุปว่า ธรรมชาติที่แท้จริงไม่เคยทำให้เกิดขัดแย้งใดๆ มีแต่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ก่อให้เกิด ความสงบ ร่มเย็นความสุขแก่ผู้เรียนและผู้ปฏิบัติ โดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ

เทคโนโลยีกับพระพุทธศาสนา
โดย พระมหาสังข์ทอง ธมฺมจาโร

พระใช้อินเตอร์เน็ตได้หรือเปล่า ไม่พระธรรมวินัยหรือ คือคำถามยอดฮิตที่พระในศตวรรษที่ ๒๑ มักจะได้อินเสมอ คำตอบจะเป็นเช่นไรนั้นไม่ได้สรุปไว้

ไม่เพียงแต่อินเตอร์เน็ต แต่ยังรวมถึงการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อสิ่งพิมพ์ ทีวี วิทยุ รวมถึงอุปกรณ์การถ่ายทำอย่างเช่น กล้องถ่ายภาพนิ่ง วีดีโอ เครื่องฉายโอเวอร์เฮด เครื่องฉายโปรเจคเตอร์ เป็นต้น

หากจะนำคำถามมาพิจารณาแล้วก็เป็นคำถามแบบกว้าง ๆ ว่า พระสามารถใช้เทคโนโลยีได้ด้วยหรือ ไซ้กิจของสงฆ์หรือไม่ ก่อนจะนำมาสู่คำถามที่ว่าไซ้กิจของสงฆ์หรือไม่ มาดูความหมายของคำว่าเทคโนโลยีก่อน ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ นักโสตทัศนผู้โด่งดังได้กล่าวถึงความหมายของคำว่าเทคโนโลยีว่า เครื่องมืออุปกรณ์ และความคิดวิธีการ ทั้งสองอย่างนั้นจะต้องทำเรื่องที่มีอยู่แล้วให้ง่ายขึ้น ดีขึ้น มีประโยชน์ขึ้น คำว่าเทคโนโลยีจึงหมายถึงอุปกรณ์และแนวคิด ไม่ได้หมายถึงอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่มีราคาแพงอย่างที่หลายคนเข้าใจผิดกันมานาน หากอินเตอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ สื่อสิ่งพิมพ์ ทีวี วิทยุ เป็นอุปกรณ์ที่ทำให้การเผยแผ่ธรรมะได้ง่ายขึ้น ดีขึ้น มีประโยชน์ขึ้น อุปกรณ์เหล่านั้นก็นับว่าสมควรอย่างยิ่ง แนวคิดในการนำอุปกรณ์เหล่านั้นไปใช้เพื่อสร้างสื่อด้านต่างๆ เป็นสื่อกลางในการนำธรรมะไปสู่คนในสังคมซึ่งมีความหลากหลายทางอุปนิสัยและข้อจำกัดด้านการครองชีพ แนวคิดนั้นก็ถือว่าเหมาะสมอย่างยิ่งเช่นกัน ดังนั้น ไม่ว่าจะเทคโนโลยีจะหมายถึงเครื่องมือหรือแนวความคิดที่เป็นเทคนิควิธีการ ก็ย่อมจะเหมาะสมกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่ด้วยเทคโนโลยีเหล่านั้นก็เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในด้านพระพุทธศาสนาในทิศทางที่ถูกต้อง ความรู้เป็นเหมือนแผนที่ในการเดินทาง ที่ต้องกางออกดูเมื่อยามต้องเดินทาง หากแผนที่ถูกต้องย่อมนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ถูกต้องเสมอ เมื่อรู้เป้าหมายของการเดินทางแล้ว ต่อไปมันขึ้นอยู่กับว่าคุณจะตัดสินใจออกเดินทางด้วยตัวเองเมื่อไหร่

ปัจจุบันธรรม
โดย พระมหาสังข์ทอง ธมฺมจาโร

อดีตไม่เคยให้อะไรกับเรานอกจากสิ่งที่ผ่านแล้วไม่อาจหวน อนาคตไม่เคยมีอะไรต่างจากฝัน ปัจจุบันคือสิ่งที่เปลี่ยนแปลงโลกได้โดยเริ่มจากลมหายใจของเราเอง ซึ่งมีค่ามากกว่าการท่องจำหลักธรรมได้เป็นร้อยคัมภีร์ การปฏิบัติจริงๆ ของคนเราจึงอยู่นอกเหนือตำรา นอกเหนือกาลเวลา

คนเรารู้จักเกี่ยวกับตัวเองน้อยเหลือเกิน เพราะร่างกายของเรามีความซับซ้อน การฝึกให้จิตอยู่ในปัจจุบันเพื่อเรียนรู้ตัวเองเป็นเรื่องยาก เพราะโดยปกติจิตเราก็ดึงดูดไปภายนอกอยู่ตลอดเวลา การ

ทำจิตใจให้อยู่ในปัจจุบันก็ไม่ใช่เรื่องเกินความสามารถของมนุษย์เรา เพียงแต่เราต้องฝึกการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายในปัจจุบันเท่านั้น

อาจารย์หนานเซนกล่าวว่า เราควรใช้ชีวิตไปตามธรรมชาติของจิตในปัจจุบัน ใช้ชีวิตอยู่กับปัจจุบันต้องว่างจากสัญญา เหมือนกับท้องฟ้าที่ไม่มีที่เริ่มต้นและที่สิ้นสุด มีแต่ความอิสระ

ชีวิตของเรามักจะถูกดึงกลับไปอดีตกับเรื่องราวผ่านมาที่เรียกว่าประสบการณ์ และมักถูกดึงไปสู่อนาคตที่เรียกว่าความคิดสร้างสรรค์หรือจินตนาการ ชีวิตที่ไม่อยู่กับที่ของมันในปัจจุบัน จึงพุ่งชนไปที่โน่นบ้างที่นี่บ้าง ขาดอิสระแห่งลมหายใจที่แท้จริงของคนเรา

การใช้ชีวิตให้อยู่ในปัจจุบันไม่ขึ้นอยู่กับความทรงจำหรือปลุ่่งแต่งสิ่งที่ยังมาไม่ถึง ชีวิตอิสระและเรียบง่ายจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นต่อคนทุกคนโดยปราศจากเงื่อนไขใดๆ